

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2014

ББК 81
А - 43
УДК: 8

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць.
Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2014. — 88 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Архангельська Алла Мстиславівна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету);

Оляндер Луїза Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Гороть Євгенія Іванівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Стеріополо Олена Іванівна – доктор філологічних наук, професор, (Київський національний лінгвістичний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Зимомря Микола Іванович – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет ім. Івана Франка);

Сербіна Тетяна Георгіївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 26.09.2014 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

ЗАВЕРШАЛЬНА ФАЗА ЕВОЛЮЦІЇ КОННІ-КЕТЧЕРІВСЬКОГО ПАМФЛЕТУ

Резюме. Стаття присвячена завершальній фазі еволюції конні-кетчерівського памфлету як генетичного джерела англійського шахрайського роману.

Ключові слова: памфлет, еволюція, шахрайський роман, авантюра, стереотип.

Постановка проблеми. Завершальна фаза еволюції конні-кетчерівського памфлету розпочалася безпосередньо після смерті найвидатнішого майстра жанру - Роберта Гріна. З упевненістю можна сказати, що найбільш плідним виявився саме той напрямок розвитку цієї жанрової форми, який було започатковано "Диспутом між конні-кетчером та конні-кетчеркою", тобто напрямком, якому було притаманне поступове нівелювання ролі джестовості в художній структурі твору внаслідок інтенсивного розростання публіцистичного начала та перенесення центру ваги з вчинку як забавного прецеденту на зображення звичаїв, стереотипів поведінки тощо.

Показовим у цьому плані можна вважати прозовий дебют поета Ніколаса Бретона (1545-1626) - роман "Страждання Мавілії, найнещаснішої у світі леді" ("The Miseries of Mavillia, the most unfortunate Ladie that ever lived", 1596), де головна героїня розповідає про драматичні перипетії власної долі. Існування високої за духовно-психологічним складом героїні в умовах "низького" оточення дозволяє авторові, який, безсумнівно, спирався на художній досвід Р.Гріна, запропонувати читачеві доволі оригінальний ракурс зображення злочинного світу очима жертви. На відміну від грінівської Нен, Мавілія - героїня позитивна, що нагадує ідеалізовані жіночі образи "високих романів". Наділена багатьма чеснотами, обов'язковими для романічних героїнь, вона залишається втіленням абсолютної добропорядності навіть в умовах аморального оточення і завзято викриває суспільні вади та моральну розбещеність "низів".

Майже водночас із таким "псевдо високим" романом, що розповідає про життя суспільного андеграунду, в Англії наприкінці XVI століття виникає і надзвичайно цікавий вид памфлетної прози - численні стилізації під конні-кетчерівський памфлет, в яких діють, насамперед, легендарно відомі особи (Джордж Піль, Річард Тарлтон, Роберт Грін та його удаваний опонент - автор "Захисту конні-кетчерства" (1591) - конні-кетчер Катберт), літературні герої (наприклад, Пірс Безгрошовий), а також абстрактні постаті-маски на зразок типових фігур середньовічного театру зі значущими іменами, як-от старий Ентоні "Зараз-зараз" (old Anthony now now), Мартін, що все помічає (Martin Mark-all) та ін. Найвідоміші серед таких збірок - "Мрія доброго серця" (1592) Генрі Четтла, в якій "видіння" поєднуються з містифікуючими псевдолистами від Роберта Гріна, Річарда Тарлтона, Вільяма Кука, а також анонімні книги "Новини від Гріна із раю та пекла" (1593) та "Питання щодо сутності й природи конні" (1597), на сторінках яких відчувається потужний вплив трактатного начала.

Усі ці збірки, безперечно, були інспіровані творами і неординарністю самої постаті Роберта Гріна. Вони нагадують свого роду "відгуки" на Грінові антології, а їхні тексти насичені конкретними алюзіями до "Славетного викриття шахрайства", запозиченнями деяких прийомів поетичної техніки та переспівуванням конні-кетчерівських мотивів. Так, наприклад, провідна тональність "Новин від Гріна" дуже нагадує позицію Катберта - удаваного Грінового опонента, а сюжетна основа цього твору виявляється подібною до Четтлової "Мрії доброго серця": Святий Петро і Роберт Грін нібито разом прогулюються вулицями Лондона й спілкуються з конні-кетчерами - як із реальними, так і з тими, які нещодавно з'явилися на сторінках памфлетів.

Доволі цікаву художню репрезентацію конні-кетчерівська тематика знаходить у творах Семюеля Роуллендза, який використовує її як слушний привід для розмірковувань стосовно стану справ у царині літератури та гострих проблем тогочасного суспільного життя. Зокрема, на сторінках книг "Привид Гріна полює на конні-кетчерів" (1602) та "Тюремний сторож Мартін, що все помічає, його захист і відповідь "Лондонському дзвонареві" (1610) С.Роуллендз піддає нищівній критиці своїх сучасників - відомих письменників - Т.Неша і Т.Деккера за те, що вони використовують "чужі сюжети". Однак у власних збірках Роуллендза, як зауважує Д.Затонський, навряд чи й знайдеться хоч одна історія, що змогла б претендувати на будь-яке новаторство або "свіжість" [3, 210].

Крім того, слід зазначити, що конні-кетчерівський памфлет кінця XVI століття став свого роду містком між популярною у 50—80^{ті} роки джестовою традицією і так званою англійською кримінальною біографією (criminal biography) - оригінальним жанром, який акумулював художній досвід "низової" ренесансної прози, високого роману та іспанської пікарески. Найвідомішими зразками цього жанру, що, на думку М.Ігнатенка, був англійським еквівалентом іспанської пікарески [4, 207-208], можна вважати трилогію Джорджа Фіджа про шахрая Джеймса Гайнда, яка складається з романів "Приємна й чарівна історія капітана Гайнда" (1651), "Мандри Гайнда" (1661) та "Англійський Гусман" (1662), а також анонімний диптих про авантюристку - удавану німецьку принцесу - Мері Карлтон, до якого входять кримінальна біографія "Викриття фальшивої леді" (1677) та "псевдо мемуарна" книга "Скринька мадам Мері Карлтон" (1677?).

Отже, характерною особливістю погрінової конні-кетчерівської памфлетистики, переважно епігонської за своєю сутністю, є те, що сюжетно-композиційне структурування творів відбувалося за рахунок тих компонентів, які вже були добре відомі елізаветинському читачеві з книг Копленда, Волкера, Оделі, Гармена й Гріна. І навіть Т.Деккер, чий кримінальні памфлети ("Лондонський дзвонар", 1608, "Світло ліхтаря та свічки, чи

Друга нічна прогулянка дзвонаря", 1609) стали своєрідною "лебединою піснею" конні-кетчерівської памфлетистики, запозичує з популярних книг попередників не тільки структуру, мотиви, мовні кліше, а й навіть цілі текстові фрагменти.

Більшість із пізньоренесансних шахрайських памфлетів були позбавлені будь-якого новаторського компоненту і являли собою банальне переписування чи переструктурування відомих взірців. Це спричинило поступове згасання читацького інтересу до такого різновиду літературної продукції. Сам конні-кетчерівський памфлет із часом перетворився на своєрідний анахронізм, і в період занепаду втратив риси яскравої самобутності, поволі розчиняючись у соціально-побутовій памфлетистиці, з лона якої він свого часу вийшов. Зразками таких памфлетів можна вважати "Захист конні-кетчерства" (1592) анонімного автора, який приховувався під псевдонімом Катберт-конні-кетчер, а також "Привид Гріна полює на конні-кетчерів" (1602) С.Роуллендза. У цих творах власне кримінальний елемент відходить на задній план, а чільне місце посідає компонент авантюрний: головними героями тут є не злодійські таланти чи неперевершені пройдисвіти, а шахраюваті представники середнього стану.

Конні-кетчерівський памфлет став одним із генетичних джерел англійського шахрайського роману ("Нещасливий мандрівник", 1594, Т.Неша, "Нещастя Мавілії", 1599, Н.Бретона). Водночас, органічно взаємодіючи з поезикою пікарески, він підживлював і національний кримінальний роман: "Шахрай" (1622) Дж.Мабба, "Англійський крадій" Р.Геда та Ф.Кіркмена, "Нещасливий городянин" (1673) Ф.Кіркмена, "Життя та смерть містера Бедмена" (1680) Дж.Беньяна, "Моль Флендерс" (1722) та "Роксана" (1724) Д.Дефо.

На перехресті шахрайської прози та драматичної традиції виникли цікаві естетичні феномени, як-от: п'єси "Настанови молодим леді, які викладені поруч із веселими витівками Кишенькової Злодійки Мол" (1618) Н.Філда й "Опера жебрака" (1728) Дж.Гея.

Від конні-кетчерівських памфлетів, автори яких часто вкрапляли у текст своїх творів власне ліричний компонент, бере начало і традиція шахрайської лірики. Досить популярними були й окремі видання шахрайської лексики, правзірцем яких можна вважати словник Гармена.

Кримінальний памфлет, який тривалий час знаходився в епіцентрі уваги демократичної читацької аудиторії, мав доволі багаті потенції розвитку, що визначило його вагому історико-літературну роль. Окремі компоненти його поезики активно інтегрувалися до художнього простору інших жанрових моделей, і думається, що без естетичного досвіду конні-кетчерівської памфлетистики розквіт англійського шахрайського роману XVII-XVIII ст. навряд чи був би таким стрімким та вражаючим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сидоренко О.В. Малі комічні форми в західноєвропейських літературах високого Середньовіччя і Ренесансу: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.05 — Літературна компаративістика/ О.В. Сидоренко - Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. - К., 2006.-21с.
2. Склярєва Е.М. Ренессансно-маньєристические тенденции в истолковании темы Судьбы и Времени в романе Р.Грина «Пандосто» /Е.М.Склярєва// Зарубежный роман в системе литературного направления- Днепропетровск, 1989. - С.25-30.
3. Затонский Д.В. Искусство романа и XX век/ Дмитрий Затонский. – М.: Худ. литература, 1983.-388с.
4. Ігнатенко М.А. Генезис сучасного художнього мислення/М.А. Ігнатенко.- К.: Наукова думка, 1986.-344с.
5. Дейк Ван Т. Язык. Познание. Коммуникация /Тойн Ван Дейк; [пер. с англ.В.В. Петров] - М.: Прогресс, 1989.- 312 с..

Резюме. Стаття посвящена завершающей фазе эволюции конни-кетчеровского памфлета как генетического источника воровского романа.

Ключевые слова: памфлет, эволюция, воровской роман, авантюра, стереотип.

The summary. The article is devoted to the final stage of coney-catcher pamphlet as a genetic source of thief novel.

Key words: pamphlet, evolution, thief novel, adventure, stereotype.

Одержано редакцією 13.04.2014 р.

УДК:81'25

Н. ШКОДА, Л.В.МОРОЗ

СЮЖЕТНО-КОМПОЗИЦІЙНІ НОВАЦІЇ – ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ЖАНРОВОГО РОЗВИТКУ ХУДОЖНІХ ЖИТТЄПИСІВ

Резюме. У статті проаналізовані композиційні прийоми щодо побудови художніх біографії та сюжетно-композиційні новації як первинний чинник жанрового розвитку художніх життєписів. Підкреслюється існування певних специфічних особливостей сюжетно-композиційної структури біографічних творів.

Ключові слова: зображення, сюжетно-композиційна структура, біографічний життєпис, біографія.

ЗМІСТ

<i>Скібчик А.В., Мороз Л.В.</i> Оригінал як дискурс: стратегії і тактики співрозмовників	3
<i>Ковалюк В.В.</i> Структурно-семантичні особливості неологізмів англо-американського походження в сучасній українській мові	4
<i>Опанасюк І.О., Мороз Л.В.</i> Слова в часі (неологізми, архаїзми та історизми): особливості їх перекладу	7
<i>Пашко І.О., Мороз Л.В.</i> Жанрово-стилістична домінанта в перекладі	10
<i>Вакулинська Л.М.</i> Повтор як комунікативний мовний засіб у німецькомовних біблійних текстах	12
<i>Останчук М.В., Дуброва А.С.</i> Життєвий, творчий шлях та науково-педагогічна діяльність К. Е.Цюлковського	14
<i>Крук М., Мороз Л.В.</i> Рівні та одиниці перекладу	18
<i>Пашкевич М., Мороз Л.В.</i> Синтаксичний рівень і його одиниця: речення/висловлювання та їх дифініції для перекладознавства	21
<i>Король О.Ю., Мороз Л.В.</i> Значення поняття стилю для перекладацької інтерпретації	24
<i>Хомицька Р.В.</i> Семантичний аналіз прислів'їв та приказок	26
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Лінгвостилістичні особливості тексту як продукту мовлення	29
<i>Краля І.В., Мороз Л.В.</i> Час і простір у художньому творі як видова ознака мемуарної літератури	32
<i>Калініченко М. Н.</i> Готорні і «друге велике пробудження»	34
<i>Мороз Л.В.</i> Завершальна фаза еволюції конні-кетчерівського памфлету	38
<i>Шкода Н., Мороз Л.В.</i> Сюжетно-композиційні новації – провідний чинник жанрового розвитку художніх життєписів	39
<i>Новосад Н.І., Мороз Л.В.</i> Художня біографія як різновид ренесансної «літератури факту»	42
<i>Мороз Л.М.</i> Новелістична традиція на теренах англійського Ренесансу	44
<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Особливості розуміння поетичних творів Філіпа Морена Френо	49
<i>Кисляк О.В., Кравець Д.В.</i> Неочікуваний і зовсім несподіваний Ремарк	53
<i>Дуброва А.С., Трофімчук В.М.</i> Система і характер вправ професійно орієнтованого курсу для інтенсивного навчання читання	56
<i>Баталія Л.О.</i> Педагогічні та теоретичні засади розвитку альтернативних шкіл в країнах західнослов'янського світу	59
<i>Кушнір Н.В.</i> Застосування комп'ютера на заняттях з іноземної мови	62
<i>Черуха Н.В., Черуха В.В.</i> Тенденції розвитку методики викладання іноземних мов в Україні та за кордоном	64
<i>Бойко Н.Г.</i> Краєзнавчий матеріал як фактор забезпечення соціокультурної компетенції	67
<i>Данілова Н.Р.</i> Застосування комп'ютерних технологій для навчання студентів-економістів іноземній мові	69
<i>Безкоровайна О.В.</i> Культура особистісного самоствердження студента-філолога – актуальна соціально-педагогічна проблема	71
<i>Кочубей О.С.</i> Запровадження компетентнісного підходу у підготовці фахівців з вищою освітою	74
<i>Давнюк С.В., Козицька О.А.</i> Проблеми формування мовної культури студентів	78
<i>Олесюк Л.В.</i> Звуконаслідувальна лексика в сучасній англійській мові	80
<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Social intellect of the person in the space of his/her complex of interpretations	82
<i>Відомості про авторів</i>	86
<i>Зміст</i>	87

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В.

Підписано до друку 26.09.2014 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання
гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ,
2014. — 88 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2